CYPE(5)-07-20 – Papur i'w nodi 2

21 Ionawr 2020

Annwyl Weinidog

Ysgrifennwn i fynegi ein pryderon dyfnaf ynghylch yr adolygiad cyllido ysgolion, sy'n cael ei gynnal gan Luke Sibieta. Croesawodd yr Undebau Llafur yr adolygiad pan wnaethoch y cyhoeddiad ym mis Hydref 2019 gan ein bod wedi lobïo ers blynyddoedd am adolygiad ar raddfa gyfan o gyllido ysgolion.

Daeth y cyhoeddiad yn dilyn cyhoeddi adroddiad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg (CYPEC) ar gyllido ysgolion a wnaeth gyfres o argymhellion i Lywodraeth Cymru ar ba fesurau y dylid eu cymryd i weithio tuag at system gyllido deg i ysgolion. Roedd y rhain yn cynnwys argymhelliad y dylai "Llywodraeth Cymru gomisiynu adolygiad ar frys o faint o gyllid sy'n ofynnol i gyllido ysgolion yn ddigonol" ac y dylai'r adolygiad "ystyried, fel ei sail, beth yw isafswm cost rhedeg ysgol ac addysgu plentyn yng Nghymru ".

Ers y cyhoeddiad mae gennyn rai pryderon ynghylch cylch gwaith yr adolygiad, ond rhoddwyd sicrwydd inni gan y datganiadau yr ydych chi wedi'u gwneud:

> "Bydd Luke Sibieta yn bwrw ymlaen â dadansoddiad o sut mae cyfanswm gwariant, a gwariant ar wahanol gategorïau o fewnbynnau, yn amrywio ar draws ysgolion mewn amgylchiadau penodol yng Nghymru.
>
> "Bydd hyn yn cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, sut mae gwariant yn amrywio yn ôl lefelau amddifadedd, natur wledig a thwf mewn addysg cyfrwng Cymraeg. Byddai'r dadansoddiad empirig hwn yn cyfrif am y gwahaniaethau mewn lefelau a dulliau gwariant canolog ar draws awdurdodau lleol a bydd yn helpu i ddarparu ar gyfer gwneud penderfyniadau gwybodus ar lefelau cyllido ar gyfer ysgolion a disgyblion mewn gwahanol amgylchiadau ledled y wlad.
> (6 Rhagfyr 2019)
>
> "Yn ôl dadansoddiad IFS, mae gwariant fesul disgybl yng Nghymru ychydig yn is na £6,000 ar gyfartaledd. Fodd bynnag, mae hyn yn amrywio'n sylweddol rhwng awdurdodau lleol, gan adlewyrchu gwahaniaethau mewn amddifadedd a theneurwydd poblogaeth, yn ogystal â dewisiadau a wneir gan awdurdodau lleol yn unol â'u cyfrifoldeb am bennu cyllidebau ysgolion.

> "Er bod ysgolion yn amrywio'n sylweddol o ran y ffactorau sy'n dylanwadu ar eu costau, gan ei gwneud hi'n anodd nodi "isafswm cost", bydd y gwaith hwn yn darparu dadansoddiad hanfodol i'r llywodraeth, awdurdodau lleol, ysgolion a phawb sydd â diddordeb mewn sicrhau'r buddsoddiad cywir mewn addysg Gymraeg. "
>
> (24 Hydref 2019)

Wrth gyhoeddi'r dadansoddiad, fe wnaethoch ychwanegu y bydd yr adolygiad yn "helpu i ddarparu ar gyfer gwneud penderfyniadau gwybodus ar lefelau cyllido i ysgolion a disgyblion o dan wahanol amgylchiadau ledled y wlad."

Ddydd Mawrth (14 Ionawr, 2020) rhoddodd Luke Sibieta gyflwyniad ar ei adolygiad yn Grŵp Partneriaeth Undebau Llywodraeth Cymru. Hwn oedd y tro cyntaf i unrhyw un o'r Undebau Llafur gwrdd â Mr. Sibieta.

Yn eich datganiad yn amlinellu cwmpas yr adolygiad pwysig hwn, dywedasoch: "Byddwn yn gwahodd llunwyr polisi o fewn Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid allanol (awdurdodau lleol ac undebau). Nod y cyfarfod hwn fydd sefydlu disgwyliadau clir o'r hyn a gwmpesir yn y gwaith ac addasu cwmpas y gwaith os yw hyn yn debygol o fod yn ddefnyddiol/ymarferol. " Cynhaliwyd y cyfarfod hwn ym mis Rhagfyr heb gynrychiolaeth gan unrhyw undeb llafur. Mae hyn yn ei iawn ei hun yn siomedig iawn. Pe bai undebau wedi cael cyfle i gymryd rhan yn y 'cyfarfod prosiect cychwynnol', mae'n debyg na fyddem mewn sefyllfa i gwestiynu rhagosodiad yr adroddiad.

Ar ôl cwestiynu'r diffyg ymgynghori, fe'n hysbyswyd ymhellach y byddem yn cael ein gwahodd i roi tystiolaeth i Mr Sibieta cyn diwedd mis Ionawr. Gyda phythefnos ar ôl yn y mis, ac ymrwymiadau dyddiadur trwm mae hyn yn ymddangos yn annhebygol. Fodd bynnag, ni fyddai'r cynnig hwnnw hyd yn oed wedi'i wneud pe na bai Mr Sibieta wedi cael ei holi ac roedd yn ymddangos ei fod yn gwbl anymwybodol y byddai angen iddo gwrdd â'r undebau eto, fel petai ei bresenoldeb a'i gyflwyniad yn y cyfarfod hwn yn gyfystyr â rhyw fath o ymgynghoriad.

Mae adroddiad o'r fath mewn perygl o ddweud wrthym yr hyn yr ydym eisoes yn ei wybod yn barod, nad oes digon o arian yn y system i ddiwallu angen; mae adroddiad CYPEC yn dogfennu hynny'n glir iawn. Roeddem wedi gobeithio y byddai cylch gwaith yr adolygiad o leiaf yn tynnu ar ddealltwriaeth o'r hyn y mae'n ei gostio i addysgu dysgwr – a chan hynny symud y drafodaeth ymlaen o'r gwaith sydd

eisoes yn cael ei wneud gan CYPEC. Yn lle hynny, mae'n ymddangos bod yr adolygiad hwn yn anelu at gyflawni ychydig mwy na disgrifio sut mae ysgolion yn defnyddio'r cyllid prin a ddyrennir iddynt ar hyn o bryd. Mae ysgolion mewn argyfwng cyllido: mae darganfod sut mae ysgolion yn gwario'r ychydig a gânt, yn llai na defnyddiol. Roeddem wedi deall o adroddiad CYPEC a'ch cyhoeddiad, y byddai'r adroddiad yn cwmpasu llif a digonedd.

Os yw ein casgliadau yn dilyn cyflwyniad Mr Sibieta yn gywir, yna bydd yr adroddiad yn siomi nid yn unig ein haelodau ond y CYPEC y mae'n ymddangos bod eu hargymhellion yn cael eu hanwybyddu. Gofynnwyd dro ar ôl tro i Mr Sibieta a fyddai'n darparu ffigur sylfaenol ar gyfer addysgu plentyn: ni chawsom unrhyw ymateb boddhaol i hyn.

Byddem yn gofyn i'r cyfarfod rhanddeiliaid amlinellu disgwyliadau a chwmpas yr adroddiad, gael ei adfer gyda swyddogion undebau llafur, cyn i'r adolygiad hwn fynd ymhellach. Gan y dylai hyn fod wedi digwydd ym mis Rhagfyr ac ystyriaeth wedi'i rhoi i'n barn, nid ydym yn rhagweld y dylai hyn oedi gwaith Mr Sibieta ar y mater hanfodol hwn. Yn wir, bydd yn gwneud ei adroddiad yn fwy “defnyddiol/ymarferol” fel y dywedoch oedd eich bwriad.

Rydym yn awyddus i gefnogi adolygiad o gyllido ysgolion gan ein bod yn credu'n gryf mai dyma'r unig ffordd i daflu goleuni ar y setliadau cyllido enbyd mewn ysgolion a dechrau darparu cynllun strategol ar gyfer gwrthdroi'r argyfwng cyllido yr ydym ynddo. Fodd bynnag, ni allwn gefnogi adroddiad a fydd yn tynnu sylw at y sefyllfa bresennol yn unig ac yn dweud wrthym yr hyn yr ydym eisoes yn ei wybod. Rydym yn eich annog i weithredu yn awr i fynd i'r afael â'n pryderon. Bydd copi o'r llythyr hwn yn cael ei anfon hefyd at Mr Sibieta a Chadeirydd CYPEC.

Edrychwn ymlaen at eich ymateb brys.

Yr eiddoch yn gywir

Ruth Davies, President, **NAHT Cymru**

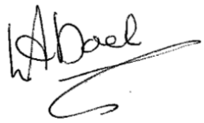

Laura Doel, Organiser, **NAHT Cymru**

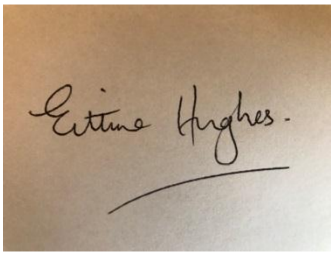

Eithne Hughes, Director of **ASCL Cymru**

Deborah Lawson, General Secretary, **Voice**

Nicola Savage, Regional Organiser, **GMB**

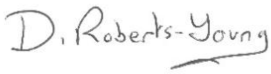

Dilwyn Roberts-Young, Ysgrifennydd Cyffredinol/General Secretary, **UCAC**

David Evans, Wales Secretary, **NEU Cymru**

David Gunter, Regional Officer, **Unite the Union**

Rosie Lewis, Regional Organiser, **UNISON Cymru**

CYMRU NAHT
FOR LEADERS, FOR LEARNERS
ARWEINYDDION, DYSGWYR

ASCL Cymru

GMB
WALES & SOUTH WEST

UCAC
Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru

national education union cymru

UNISON
Cymru Wales

unite the UNION

Voice
The union for education professionals
CYMRU